

**“ΤΑ ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:
ΟΡΟΙ ΑΜΟΙΒΗΣ & ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΡΟΛΟΣ & ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ”**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγική Παρουσίαση

1. Η αγορά εργασίας στελεχών στην Ελλάδα – γενική προσέγγιση
2. Έννοια, ρόλος και επιμέρους κατηγοριοποιήσεις των στελεχών του τραπεζικού κλάδου
3. Βασικά δεδομένα για τα τραπεζικά στελέχη στην Ελλάδα
4. Αντικείμενα εργασίας, ανάδειξη, επιμόρφωση και υπηρεσιακή εξέλιξη των στελεχών του κλάδου
5. Χρόνος εργασίας των στελεχών
6. Αμοιβές των στελεχών του τραπεζικού κλάδου στην Ελλάδα
7. Αλλαγές και ανακατατάξεις στον τραπεζικό κλάδο: ρόλος και προβλήματα των στελεχών
8. Στελέχη και συνδικάτα
9. Νομικό καθεστώς της εργασιακής σχέσης των στελεχών στον τραπεζικό κλάδο
10. Σύνοψη συμπερασμάτων και βασικών διαπιστώσεων της έρευνας

Εισαγωγική Παρουσίαση

1. Σκοποί και αντικείμενα της έρευνας.

Η έρευνα, τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζουμε σ' αυτή την έκδοση, αποτελεί μια πρωτότυπη προσέγγιση, για τα εθνικά αλλά και για τα ευρωπαϊκά δεδομένα, που αναφέρεται ειδικά στην έννοια, στους όρους αμοιβής και εργασίας, στο ρόλο, στα προβλήματα και στις προοπτικές των στελεχών του τραπεζικού κλάδου.

Σκοπός μας ήταν να προσεγγίσουμε τα παραπάνω σε αναφορά με:

- τις γενικότερες τάσεις και τα βασικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας στελεχών στην Ελλάδα
- τις διεθνείς και ειδικότερα τις ευρωπαϊκές εξελίξεις στον κλάδο σ' ότι αφορά στα τραπεζικά στελέχη, σε συνθήκες διεθνοποίησης, εντεινόμενων οργανωτικών - επιχειρησιακών αναδιαρθρώσεων, ευελικτοποίησης των αγορών εργασίας, αλλά και οξυμένου επιχειρησιακού ανταγωνισμού για την προσαρμογή στα νέα δεδομένα της ΟΝΕ.
- την τρέχουσα και τη διαφαινόμενη πολιτική ανάδειξης - αξιοποίησης στελεχών των επιχειρήσεων του κλάδου, ενόψει των παραπάνω εξελίξεων και αλλαγών.

Με ειδικότερους σκοπούς της έρευνας:

- να εξετάσει την **έννοια**, τις **βασικές κατηγοριοποιήσεις** και τις **λειτουργίες** του στελέχους στις συγκεκριμένες συνθήκες του κλάδου στη χώρα μας, με διεπιστημονική προσέγγιση, τόσο οικονομικο-διοικητική, όσο και νομική
- να προσδιορίσει και να αξιολογήσει τα **βασικά χαρακτηριστικά** (ηλικία, φύλο, μορφωτικό επίπεδο κλπ) και τις **υφιστάμενες συνθήκες αμοιβής και εργασίας των στελεχών**, ως διακριτής και σημαντικής (άνω του 25%) κατηγορίας εργαζομένων του κλάδου

- να διερευνήσει τις **προοπτικές εξέλιξης των παραπάνω όρων αμοιβής, χρόνου και συνθηκών εργασίας** γενικότερα, αλλά και τον **ειδικό ρόλο των στελεχών σε συνθήκες έντονων επιχειρησιακών αναδιαρθρώσεων, ευελικτοποίησης και αλλαγών**, σε συνθήκες επανεξέτασης ή και αμφισβήτησης των γενικότερων δεδομένων της τραπεζικής αγοράς εργασίας και των εργασιακών σχέσεων στον κλάδο
- να αναδείξει τα ιδιαίτερα **προβλήματα** και τις **προοπτικές** των στελεχών ως ειδικής κατηγορίας ενδιαφέροντος για τα συνδικάτα του κλάδου, προκειμένου να διατυπώσει κατάλληλες **προτάσεις** για την αναγκαία παρέμβαση των συνδικάτων στον ειδικό αυτό χώρο. Η σημασία της προσέγγισης των στελεχών από τα συνδικάτα του κλάδου είναι προφανής, στο μέτρο που τα στελέχη θεωρούνται βασικοί φορείς λήψης/εξειδίκευσης και υλοποίησης των αποφάσεων για τις επιχειρούμενες αλλαγές τόσο στην επιχειρησιακή διάρθρωση, όσο και στον τρόπο διοίκησης, στο περιεχόμενο της εργασίας και στην ποιότητα των εργασιακών σχέσεων στον κλάδο
- τέλος, να εντοπίσει τυχόν **ανοικτά ζητήματα και νέα θέματα προς διερεύνηση**, που θα μπορούσαν ν' αποτελέσουν ειδικό αντικείμενο μελλοντικών ερευνών για τα στελέχη του κλάδου ή για τα στελέχη του ελληνικού χώρου γενικότερα.

2. Μεθοδολογική προσέγγιση και τεκμηρίωση.

Επειδή δεν υπήρχε αντίστοιχη έρευνα και ειδική βιβλιογραφία στη χώρα μας για το συγκεκριμένο αντικείμενο – αλλά και ευρύτερα, για την αγορά εργασίας των στελεχών-, η προσέγγισή μας αναγκάστηκε να συνδυάσει ποικιλία μέσων και πηγών, με έμφαση στην προσέγγιση και την ανάλυση κατ' εξοχήν ποιοτικών δεδομένων και χαρακτηριστικών.

Έτσι, πέραν της δευτερογενούς αξιοποίησης της διαθέσιμης διεθνούς βιβλιογραφίας και των εθνικών δεδομένων (για μια εισαγωγική σκιαγράφηση της αγοράς εργασίας στελεχών στη χώρα μας, που θεωρήσαμε αναγκαία), η τεκμηρίωση της έρευνας βασίστηκε σε:

- **επεξεργασία δεδομένων του Παρατηρητηρίου Απασχόλησης του Τραπεζικού κλάδου** για βασικά χαρακτηριστικά (φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο κλπ) των στελεχών του κλάδου. Δυστυχώς, τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία από αυτή την πηγή αναφέρονται στην 31.12.1997
- **διεθνείς έρευνες και αντίστοιχο υλικό από φορείς και ξένα συνδικάτα του κλάδου.**
- **επεξεργασία και αξιοποίηση** σχετικά πρόσφατων **δεδομένων ερευνών αμοιβής στελεχών από ιδιωτικές εταιρείες συμβούλων.**
- **διαμόρφωση και συμπλήρωση ερωτηματολογίου με κλειστές και ανοικτές ερωτήσεις.** Το ερωτηματολόγιο αυτό υποβλήθηκε σε Τράπεζες του κλάδου και, με τις ίδιες ερωτήσεις, σε αντίστοιχους Συλλόγους εργαζομένων και συμπληρώθηκε στο διάστημα από Οκτώβριο 1999 – Απρίλιο 2000. Στην έρευνα συμμετείχαν 13 Τράπεζες και συναφείς επιχειρήσεις, που καλύπτουν πάνω από το 50% της απασχόλησης του κλάδου και 16 πρωτοβάθμια σωματεία αντίστοιχων χώρων. Από τη συμμετοχή αυτή θεωρούμε ότι καλύπτονται, με επαρκή αντιπροσωπευτικότητα, όλες οι βασικές κατηγορίες Τραπεζών που λειτουργούν στον κλάδο, δηλαδή Τράπεζες κρατικού ενδιαφέροντος και ιδιωτικές, εμπορικές και επενδυτικές.

- **Θεματικές συναντήσεις- workshops με στελέχη του κλάδου**, για την εμβάθυνση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τη συμπλήρωση των γενικών ερωτηματολογίων, καθώς και για την κάλυψη ειδικών θεμάτων συνθηκών εργασίας, υπηρεσιακής εξέλιξης, ρόλου και στάσης των στελεχών απέναντι στις συντελούμενες εξελίξεις. Κατά τις συναντήσεις αυτές, που έγιναν τον Ιούλιο του 2000, η ερευνητική ομάδα ζήτησε από τα στελέχη που συμμετείχαν και που κάλυπταν, σε γενικές γραμμές, τους χώρους που είχαν συμμετάσχει στην έρευνα, να συμπληρώσουν ειδικό ερωτηματολόγιο, που περιείχε τόσο κοινές ερωτήσεις με εκείνες που περιείχε το ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε από τις τράπεζες και τα πρωτοβάθμια σωματεία, όσο και ειδικές ερωτήσεις για τους συμμετέχοντες. Εννοείται ότι τα αποτελέσματα αυτά έχουν ενδεικτική αξία για τη στάση και τις απόψεις του συνόλου των στελεχών του κλάδου, μια και δεν μπορούμε να επικαλεσθούμε την τήρηση των προϋποθέσεων αντιπροσωπευτικότητας στο θέμα αυτό. Αποτελούν όμως μια καλή βάση για νέους προβληματισμούς και πιθανές προεκτάσεις αυτής της έρευνας, με χρήση ευρύτερου και αντιπροσωπευτικού δείγματος στελεχών.

3. Σύνθεση ερευνητικής Ομάδας και περιεχόμενα της μελέτης.

Στην ερευνητική ομάδα που σχεδίασε και υλοποίησε το εδώ παρουσιαζόμενο έργο, με την υλική και τη διοικητική υποστήριξη του ΙΝΕ/ΟΤΟΕ, συμμετείχαν οι:

- Β. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Οικονομικών Επιστημών, Μεσολαβητής – Διαιτητής ΟΜΕΔ και ειδική Σύμβουλος της ΟΤΟΕ και του ΙΝΕ/ΟΤΟΕ σε εργασιακά θέματα, ως επιστημονική υπεύθυνη της έρευνας.
- Η. ΙΩΑΚΕΙΜΟΓΛΟΥ, Μ.Α Οικονομικών επιστημών, επιστημ. Συνεργάτη ΙΝΕ/ΓΣΕΕ , ως ερευνητής
- Μ. ΜΥΖΗΘΡΑ, Μ.Α Οικονομικών Επιστημών, στέλεχος ΕΤΕ, ως ερευνήτρια
- Μ. ΝΤΟΤΣΙΚΑ, Δικηγόρος, Διδάκτωρ Νομικής, Μεσολαβητής – Διαιτητής ΟΜΕΔ, ως ερευνήτρια (ειδικά για το κεφάλαιο της νομικής προσέγγισης)

Η μελέτη που παρουσιάζουμε εδώ περιλαμβάνει τα ακόλουθα κεφάλαια, τα οποία συντάχθηκαν από τα αντιστοίχως αναφερόμενα μέλη της ερευνητικής ομάδας:

Κεφάλαιο 1: Η αγορά εργασίας στελεχών στην Ελλάδα – γενική προσέγγιση (από τον Η. ΙΩΑΚΕΙΜΟΓΛΟΥ)

Κεφάλαιο 2: Έννοια, ρόλος και επιμέρους κατηγοριοποιήσεις των στελεχών του τραπεζικού κλάδου (από τη Μ. ΜΥΖΗΘΡΑ)

Κεφάλαιο 3: Βασικά δεδομένα για τα τραπεζικά στελέχη στην Ελλάδα (από τη Β. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ)

Κεφάλαιο 4: Αντικείμενα εργασίας, ανάδειξη, επιμόρφωση και υπηρεσιακή εξέλιξη των στελεχών του κλάδου (από τη Μ. ΜΥΖΗΘΡΑ)

Κεφάλαιο 5: Χρόνος εργασίας των στελεχών (από τη Β. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ)

Κεφάλαιο 6: Αμοιβές των στελεχών του τραπεζικού κλάδου στην Ελλάδα (από τους Η. ΙΩΑΚΕΙΜΟΓΛΟΥ – Μ. ΜΥΖΗΘΡΑ)

Κεφάλαιο 7: Αλλαγές και ανακατατάξεις στον τραπεζικό κλάδο: ρόλος και προβλήματα των στελεχών (από τη Β. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ)

Κεφάλαιο 8: Στελέχη και συνδικάτα (από τη Β. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ)

Κεφάλαιο 9: Νομικό καθεστώς της εργασιακής σχέσης των στελεχών στον τραπεζικό κλάδο (από τη *Μ. ΝΤΟΤΣΙΚΑ*).

Κεφάλαιο 10: Σύνοψη συμπερασμάτων και βασικών διαπιστώσεων της έρευνας (από τη *Β. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ*).

Πιστεύουμε ότι η έρευνα που παρουσιάζουμε εδώ καλύπτει με πολλά στοιχεία καινοτομικότητας και σε ικανοποιητικό βαθμό ένα μεγάλο εύρος θεμάτων, που ενδιαφέρουν άμεσα τόσο τους κοινωνικούς συνομιλητές, όσο και τα στελέχη του κλάδου. Έχει μάλιστα δυνατότητες παραπέρα εμβάθυνσης και επέκτασης τόσο στον τραπεζικό, όσο και σε άλλους κλάδους της οικονομίας, σε εθνικό ή και σε συγκριτικό διεθνές επίπεδο.

Παραδίδοντας στην κρίση του αναγνώστη τα βασικά ευρήματά της, όπως αποτυπώνονται στην παρούσα έκδοση, οφείλουμε να ευχαριστήσουμε θερμά:

- τις διοικήσεις των Τραπεζών και των Σωματείων που ανταποκρίθηκαν και συμμετείχαν στην έρευνά μας,
- τα στελέχη του κλάδου, που διέθεσαν αρκετό από τον πολύτιμο χρόνο τους για τη συζήτηση και την εμβάθυνση των πρώτων αποτελεσμάτων
- τη Διοίκηση και το προσωπικό του ΙΝΕ/ΟΤΟΕ για την πολύτιμη υποστήριξή τους σε όλη τη διάρκεια υλοποίησης της έρευνας, ειδικά δε τη διδα *ΠΑΠΑΓΓΕΛΗ*, για τη συμβολή της στην αποστολή και τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων
- το Προεδρείο και γενικότερα τη Διοίκηση της ΟΤΟΕ για την ενθάρρυνση και τη συμπαράστασή τους κατά την υλοποίηση αυτής της έρευνας.

Εννοείται ότι τυχόν λάθη και παραλείψεις βαρύνουν κατά κύριο λόγο την ερευνητική ομάδα και, πολύ περισσότερο, την εδώ υπογράφουσα Επιστημονική Υπεύθυνη της έρευνας.

Βασιλική Ν. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Οικονομίας της Εργασίας